

Barbara PODRUCZNA-MOCARSKA*

POMORZE ŚRODKOWE A AKTUALNY OKRES PROGRAMOWANIA UNII EUROPEJSKIEJ

Zarys treści: Celem głównym opracowania jest omówienie sytuacji regionu Pomorza Środkowego w odniesieniu do krajowych dokumentów strategicznych (dotyczących polityki regionalnej i przestrzennej) oraz aktualnego okresu programowania unijnego (2014-2020). Cel zrealizowano analizując krajowe dokumenty strategiczne (*Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030; Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020*), dane Głównego Urzędu Statystycznego, a także dane o wysokości pomocy unijnej dla Polski w latach 2014-2020. Nowoutworzone województwo środkowopomorskie znalazłoby się wśród regionów o wysokim poziomie dofinansowania z UE, a środki finansowe kierowane byłyby zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju tzn. na obszary rzeczywistych potrzeb.

Słowa kluczowe: Unia Europejska, okres programowania UE 2014-2020, województwa.

Wprowadzenie

W okresie budżetowania Unii Europejskiej 2014-2020 w Polsce wdrażanych jest sześć krajowych programów operacyjnych oraz szesnaście programów regionalnych zarządzanych przez Urzędy Marszałkowskie (rys. 1). Dostępne są następujące programy krajowe¹:

- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (27,4 mld euro),
- Program Operacyjny Inteligentny Rozwój (8,6 mld euro),
- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (4,7 mld euro),
- Program Operacyjny Polska Cyfrowa (2,2 mld euro),
- Program Operacyjny Polska Wschodnia (2 mld euro),
- Program Pomoc techniczna (0,7 mld euro).

W obecnej perspektywie finansowej w Polsce do rozdysponowania jest 82,5 mld euro. Pieniądze z funduszy Unii Europejskiej dla okresu programowania

* Akademia Pomorska w Słupsku

¹ Portal Funduszy Europejskich 2014-2020, <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/zasady-dzialania-funduszy/fundusze-europejskie-w-polsce/>, (20.05.2016).

2014-2020 w praktyce dostępne będą do czerwca 2022 roku – zgodnie z wydłużoną zasadą wydatkowania w kolejnych okresach programowania Unii Europejskiej. Warto podkreślić, że po 2020 roku fundusze unijne w Polsce nie skończą się, tylko poziom dofinansowania będzie niższy. Jednak gorzej rozwinięte województwa nadal otrzymają więcej.

Należy pamiętać, że w Unii Europejskiej podstawowym kryterium rozdziału środków finansowych jest poziom produktu krajowego brutto (PKB) na mieszkańca. Regiony o poziomie PKB na mieszkańca w granicach 75%-90% średniego poziomu unijnego zaliczane są do regionów w okresie przejściowym, a bardziej rozwinięte to te, których PKB na mieszkańca osiąga 90% lub więcej średniej unijnej. W Polsce poziom PKB na mieszkańca to niecałe 70% średniego poziomu unijnego. Jedynie województwo mazowieckie przekroczyło granicę 75% i znalazło się w grupie regionów lepiej rozwiniętych².

Rysunek 1. Środki unijne w programach regionalnych na lata 2014-2020 w mln euro

Źródło: *Pomorskie w Unii*, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, <http://pomorskiewunii.pomorskie.eu/fundusze-europejskie-2014-2020>, (20.05.2016).

W kontekście podejmowania działań mających na celu utworzenie województwa środkowopomorskiego, sprawą ważną jest określenie na jaki poziom dofinansowania z Unii Europejskiej mogłyby liczyć władze regionu, a także jakie należy spełnić wymogi proceduralne, aby takie dofinansowanie pozyskać. Stąd celem głównym opracowania jest omówienie sytuacji regionu Pomorza Środko-

² Ibidem.

wego w odniesieniu do krajowych dokumentów strategicznych (dotyczących polityki regionalnej i przestrzennej) oraz aktualnego okresu programowania unijnego (2014-2020). Cel zrealizowano analizując krajowe dokumenty strategiczne (*Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030*; *Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020*), dane Głównego Urzędu Statystycznego, a także dane o wysokości pomocy unijnej dla Polski w latach 2014-2020.

Obszar Pomorza Środkowego w krajowych dokumentach strategicznych

W *Krajowej strategii rozwoju regionalnego 2010-2020* ustalono następujące cele polityki regionalnej do 2020 roku:

1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”),
2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”),
3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań („partnerstwo”).

Warto dodać, że w ramach realizacji celu drugiego zaplanowano pomoc w przewyciężeniu trudności rozwojowych zlokalizowanych na obszarach charakteryzujących się najniższymi w skali kraju wskaźnikami gospodarczymi, społecznymi, instytucjonalnymi i wyposażenia infrastrukturalnego. Tereny te są zagrożone marginalizacją, oznaczającą stałe pogarszanie się perspektyw rozwojowych. Ramy finansowe polityki regionalnej w Polsce obejmują m.in. środki z budżetu Unii Europejskiej³.

W *Krajowej strategii rozwoju regionalnego 2010-2020* wskazuje się na zróżnicowanie udziału polskich regionów w osiągnięciu celów rozwojowych kraju, co potwierdza koncentracja PKB i wzrostu tylko w pewnych obszarach kraju. Regiony słabsze, pozostawione bez pomocy, mogą być narażone na ograniczenia wzrostu gospodarczego. Należy podkreślić, że Pomorze Środkowe znajduje się poza obszarem pięciu województw wnoszących największy wkład do tworzenia PKB (mazowieckiego, śląskiego, wielkopolskiego, dolnośląskiego i małopolskiego)⁴.

Zgodnie z *Koncepcją przestrzennego zagospodarowania kraju 2030* znaczne obszary Pomorza Środkowego charakteryzuje rosnąca depopulacja, bezrobocie strukturalne, niski poziom aktywności gospodarczej i inwestycyjnej. W wypadku

³ *Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie*, Uchwała Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2010 r. (MP nr 36, poz. 403), s. 89-90, 191.

⁴ *Ibidem*, s. 23.

Słupska i Koszalina trudności rozwojowe głównych miast regionu – Koszalina i Słupska – nasila utrata funkcji administracyjnych, a także znaczne oddalenie od Szczecina i Gdańska (regionalnych centrów administracyjnych). W *Koncepcji...* podkreśla się, że obszar Pomorza Środkowego (zachodnia część województwa pomorskiego i wschodnia zachodniopomorskiego) mają podobne, tzn. niskie parametry makroekonomiczne, zbliżone do pięciu gorzej rozwiniętych gospodarczo województw ściany wschodniej Polski (lubelskie, podlaskie, podkarpackie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie)⁵.

Warto dodać, że – podobnie jak w przypadku polityki regionalnej – w *Koncepcji...* zgodnie z celem 2 do podstawowych wyzwań polityki przestrzennej należy zapewnienie spójności – między lepiej rozwiniętymi obszarami Polski a obszarami o niskim poziomie rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych. Obecnie do tych obszarów należy zaliczyć: obszary wyżej wymienionych pięciu województw Polski Wschodniej, a także obszar Pomorza Środkowego⁶.

Obszar Pomorza Środkowego perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020

Celem wyrównania szans rozwojowych, pięć wyżej wymienionych województw otrzymuje, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, zwiększone dotacje w ramach specjalnie dedykowanych im dodatkowych programów, tzn.⁷:

- na lata 2014-2020 jest to: Program Operacyjny Polska Wschodnia (3 mld euro),
- w okresie 2007-2014 był to Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej (2,4 mld euro).

Zgodnie z danymi GUS południowo – zachodnia część województwa zachodniopomorskiego oraz południowo – wschodnia część województwa pomorskiego znalazły się wśród obszarów Polski o najniższym PKB na mieszkańca. Okolice Koszalina i Słupska są w lepszej kondycji, ale i tak PKB na mieszkańca jest tu znacznie niższe niż w Trójmieście i Szczecinie (rys. 2).

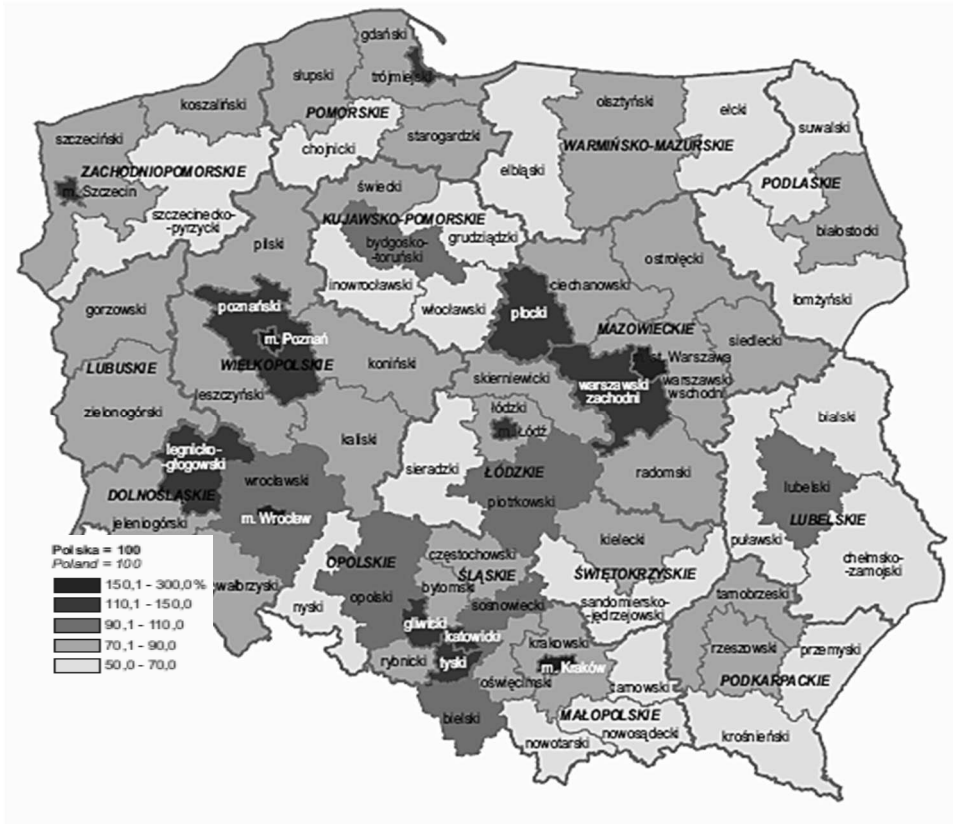
Należy podkreślić, że przedsiębiorcy województw ściany wschodniej tj. lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego i warmińsko-mazurskiego, otrzymują

⁵ *Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030*, Uchwała Rady Ministrów Nr 239 z dnia 13 grudnia 2011 r. (MP 2012 poz. 252), s. 83.

⁶ *Ibidem*, s.82-83.

⁷ Portal Funduszy Europejskich 2014-2020, op. cit, (20.05.2016); Portal Funduszy Europejskich 2007-2013, <https://www.funduszeuropejskie.2007-2013.gov.pl/WstepDoFunduszyEuropejskich/Strony/Programy.aspx>, (20.05.2016).

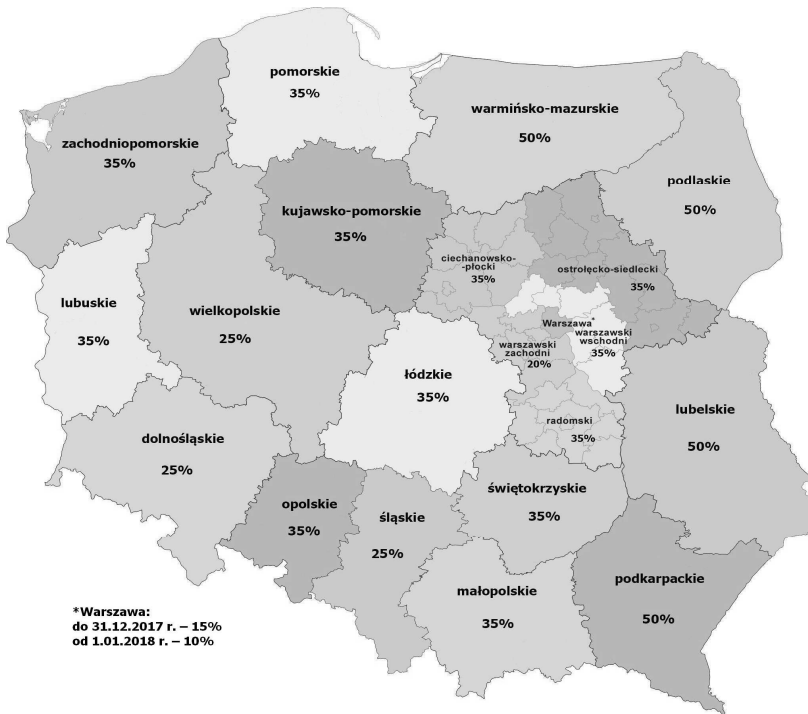
przy ubieganiu się o dotacje z funduszy Unii Europejskiej (2014-2020) dofinansowanie na poziomie bazowym wynoszącym 50%.

Rysunek 2. PKB na mieszkańca według podregionów w 2014 roku (ceny bieżące)

Źródło: Produkt krajowy brutto. Rachunki regionalne w 2014 r., GUS, Katowice 2016, s. 68.

Z uwagi na statystykę liczoną dla całych województw, przedsiębiorcy z województwa pomorskiego i zachodniopomorskiego, w tym z obszaru Pomorza Środkowego, otrzymują tylko bazowych 35% (rys. 3). Po powołaniu nowego województwa środkowopomorskiego poziom tego dofinansowania mógłby ulec zwiększeniu do 50% (tak jak w przypadku słabszych regionów), a środki finansowe byłyby kierowane na obszary rzeczywistych potrzeb.

Rysunek 3. Mapa pomocy regionalnej na lata 2014-2020

Źródło: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-180_pl.htm, (20.05.2016);
Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2014 roku w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 878).

Po utworzeniu województwa środkowopomorskiego należałoby podjąć następujące niezbędne kroki (cykl około czteroletni, a minimum 3 lata):

1. Opracowanie projektu *Strategii rozwoju województwa środkowopomorskiego*.
2. Konsultacja społeczne projektu *Strategii rozwoju województwa środkowopomorskiego*.
3. Opracowanie projektu Regionalnego Programu Operacyjnego (RPO) Województwa Środkowopomorskiego.
4. Konsultacja społeczne projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Środkowopomorskiego.
5. Negocjacje z Komisją Europejską projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Środkowopomorskiego.

6. Opracowanie Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Środkowopomorskiego.
7. Rozpoczęcie ogłaszania naborów na projekty w ramach alokacji RPO. RPO dla województwa pomorskiego obejmuje 1,9 mln euro, a dla województwa zachodniopomorskiego 1,6 mln euro alokacji funduszy Unii Europejskiej; po utworzeniu województwa środkowopomorskiego część tych środków trafiłaby do nowego regionu.

Należy podkreślić, że każdy podobny projekt musi posiadać swoisty biznes plan z oszacowaniem podstawowych parametrów modelu takiego projektu, w tym co najmniej dochodów oraz kosztów utworzenia i funkcjonowania (prognoza) przyszłego województwa. Niezależnie od decyzji politycznych, taki rachunek strat i korzyści powinien być dokonany wraz z określeniem ryzyk przedsięwzięcia, bowiem nowe województwo oznacza poważne zmiany społeczno-gospodarcze dla obszarów dwóch województw (podobnie jak dla każdej, a w tym przypadku tak poważnej decyzji społeczno-gospodarczej). Ponadto wzorem analiz wykonywanych dla wszystkich inwestycji z zaangażowaniem środków publicznych, należy – co do zasady – na potrzeby decyzji opracować „model z projektem” (tzn. z województwem środkowopomorskim) oraz „model bez projektu” i następnie określić model różnicowy dla tych dwóch dróg rozwoju przedmiotowego obszaru.

Zakończenie

Zgodnie z celem głównym w artykule omówiono sytuację regionu Pomorza Środkowego w odniesieniu do krajowych dokumentów strategicznych oraz aktualnego okresu programowania unijnego (2014-2020). Zarówno w *Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju 2030*, jak i w *Krajowej strategii rozwoju regionalnego 2010-2020*) podkreśla się, że w zakresie funkcjonowania polskich regionów potrzebna jest spójność społeczno-gospodarcza, wyrównująca szanse rozwojowe obszarów, szczególnie tych słabszych, do których zaliczane jest Pomorze Środkowe.

Utworzenie nowego województwa środkowopomorskiego wiązałoby się z szansą na wykorzystanie dodatkowych środków finansowych z Unii Europejskiej dedykowanych właśnie temu obszarowi. Projekt powołania nowego województwa powinien posiadać szczegółowy plan określający dochody i koszty utworzenia i funkcjonowania tej jednostki. W rachunku strat i korzyści należy określić ryzyko przedsięwzięcia, ponieważ nowe województwo jest poważną decyzją społeczno-gospodarczą, wprowadzającą zmiany w dotychczasowym funkcjonowaniu regionów.

Bibliografia

1. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-180_pl.htm, (20.05.2016).
2. *Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030*, Uchwała Rady Ministrów Nr 239 z dnia 13 grudnia 2011 r. (MP 2012 poz. 252), s. 82-83.
3. *Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie*, Uchwała Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2010 r. (MP nr 36, poz. 403), s. 23, 89-90, 191.
4. *Pomorskie w Unii*, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, <http://pomorskiewunii.pomorskie.eu/fundusze-europejskie-2014-2020>, (20.05.2016).
5. Portal Funduszy Europejskich 2007-2013, <https://www.Funduszeeu.ropiejskie.2007-2013.gov.pl/WstepDoFunduszyEuropejskich/Strony/Programy.aspx>, (20.05.2016).
6. Portal Funduszy Europejskich 2014-2020, <http://www.funduszeu.ropiejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/zasady-dzialania-funduszy/fundusze-europejskie-w-polsce/>, (20.05.2016).
7. *Produkt krajowy brutto. Rachunki regionalne w 2014 r.*, GUS, Katowice 2016, s. 68.
8. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2014 roku w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 878).

MIDDLE POMERANIA AND THE CURRENT PROGRAMMING PERIOD OF THE EUROPEAN UNION

The main aim of article is to discuss the position of Middle Pomerania with regard to the national strategic documents (relating to regional and spatial policy) and the current programming period of the EU (2014-2020). The aim was achieved through the analysis of national strategic documents (*The national spatial development concept 2030; The national strategy for regional development 2010-2020*), data of Central Statistical Office and data of co-financing from the EU for Poland in the years 2014-2020. The newly created Middle Pomerania voivodeship could be found among the regions with a high level of co-financing from the EU and the funds would be channeled towards areas of real needs.

Keywords: European Union, the current programming EU 2014-2020, voivodeships.